

ארגון משפחות נרצחים ונרצחות ע"ר 580482750

12.6.17

לכבוד
ח"כ ניסן סלומינסקי
יו"ר ועדת חוקה חוק ומשפט
חברי ועדת חוקה חוק ומשפט
הכנסת, ירושלים

מכובדיי,

דוגמאות לדיון בהצע"ח העונשין (תיקון מס' 124) (עבירות המתה), התשע"ו-2015

בעקבות הדיון שהתקיים ביום 24.5.17 ובהתאם לבקשתה של מ"מ יו"ר הוועדה, ח"כ טלי פלוסקוב, מתכבד ארגון משפחות נרצחים ונרצחות להציג מספר דוגמאות הממחישות את ההשלכות המשפטיות של היעדר עבירת רצח מתוך אדישות (רצח מדרגה שנייה), שבגדרו יכול בית המשפט להרשיע ברצח אך לגזור עונש שונה ממאסר עולם.

1. רצח של רויטל אמזלג בשנת 1998 על ידי בעלה שמעון אמזלג.

רויטל אמזלג ז"ל, בת 23 בהרצחה ואם לתינוקת בת חצי שנה, ספגה אלימות מבעלה והגיעה כמעט לסיום הליכי הגירושין ממנו. היא חזרה להתגורר בדירת הוריה בקרית מוצקין. שכחה לנעול את דלת הכניסה ובעלה שמעון פרץ לדירה למרות שעמד נגדו צו הרחקה, החל בריב אליים בנוכחות אמה של רויטל. הוא אמר "יא בת זונה, באתי לרצוח אותך ואת אמא שלך, היום זה הסוף של שניכם". לאחר מכן היכה אותה באגרופ בראשה ומשנפלה על השידה שהיתה במקום גרר אותה, שלף את האולר דקר אותה בחזה ונמלט. תחילה הוגש כתב אישום ברצח בכוונה תחילה. אבל היות ודובר בדקירה אחת באולר, הנאשם זוכה מרצח, הורשע בהריגה ונידון ל-20 שנות מאסר. שופט המיעוט היה בדעה כי הוכחו היסודות של עבירת הרצח. הפרקליטות ערערה ע"פ 1887/00 מדינת ישראל נ' שמעון אמזלג, הערעור נדחה, אבל בית המשפט קבע באופן מפורש כי:

"אכן, כפשע היה בין המערער לבין הרשעתו ברצח אך כערכאת ערעור ידינו כבולות".
נראה כי על פי הצעת חוק הנוכחית ניתן היה להרשיע ברצח מתוך אדישות. אמזלג היה בהחלט אדיש, ברח אחרי הדקירה בידיעה שרויטל מדממת. בבית המשפט המציא גרסאות מזעזעות כאילו אמה של רויטל דחפה את ידו ואשמה ברצח. בתה של רויטל גדלה אצל הוריה וקראה להם במשך שנים אמא ואבא. המשפחה ספגה קשיים רבים. האסיר השתחרר בניכוי שליש לפני מספר שנים.

2. רצח של אבינועם שושן בשנת 2003 על ידי ברק צרפתי בחוף הים בחיפה. הורשע בהריגה. בערעור לעליון ע"פ 3506/05 ברק צרפתי נ' מדינת ישראל

אבינועם שושן בילה עם אשתו ענת ושני הכלבים בחוף הים בחיפה. ברק צרפתי שעבר יחד עם חבריו וכלב בעט בכלב של ענת. ענת יצאה להגנתה של הכלבה וספגה מכות קשות. בעלה אבינועם קם להגנתה ונדקר למוות על ידי ברק צרפתי בדקירת סכין לעיניי אשתו ענת. ברק צרפתי ברח עם חבריו והסכין לא נמצאה. הוא ניסה לטעון שמצא את הסכין ברצפת המסעדה, אבל אין ספק שהוא נשא סכין בה רצח. ברק צרפתי הורשע בהריגה ונידון ל-18 שנות מאסר שהופחתו ל-15 בבית המשפט העליון.
הציטוט מפסק דין של בית המשפט העליון:

"בית המשפט אימץ איפוא את גירסתה העובדתית של התביעה. עם זאת, לא התקבלה עמדת התביעה כי במסכת העובדות האמורה יש כדי לגבש עבירה של רצח. נקבע, כי בנסיבות המקרה, בהתחשב בכך שמדובר בדקירה אחת בלבד שהוטחה ברגע של

ארגון משפחות נרצחים ונרצחות ע"ר 580482750

התלהטות רוחות, בעיצומו של עימות פיזי לא מתוכנן, לא ניתן לומר שהוכח יסוד "ההחלטה להמית".

ברק צרפתי זוכה מחמת הספק מעבירת הרצח והורשע, תחת זאת, בעבירה של הריגה. שניים משופטי ההרכב (הנשיא מ' לינדנשטראוס והשופט י' דר) ציינו, עם זאת, כי העבירה שביצע ברק "קרובה כחוט השערה לרצח". בית המשפט נמנע מלהרשיע את ברק בעבירה של תקיפה הגורמת חבלה של ממש בנסיבות מחמירות, שכן סבר שזו נבלעת בעבירה ההריגה.

ברק צרפתי השתחרר בניכוי שליש לפני שנה. ענת שושן הופיעה בפני ועדת קרמניצר והדגישה חשיבות התיוג כרצח.

3. רצח של ולדיסלב קולוסוב בקרית גת בשנת 2013. תפ"ח 13-07-3534 מדינת ישראל נ' שי אזולאי

הנסיבות דומות מאד לרצח של גדי ויכמן על ידי עדן אוחיון בבאר שבע בשנת 2012. עדן אוחיון הורשע ברצח ונידון למאסר עולם.

ולדיסלב קולוסוב התגורר עם הוריו בקרית גת. הוא ביקש משכנו שי אזולאי לא להרעיש מתחת לבית בשעות הלילה. שי אזולאי עלה הביתה ונטל סכין מטבח בה דקר את ולדיסלב בבטן, גב וחלקי גוף רבים. שי אזולאי ברח. ולדיסלב שכב מדמם במשך שעות רבות ומת בבית החולים. על פניו המעשה היה אכזרי והוגש כתב אישום בגין רצח בו מתוארות בהרחבה הפגיעות הקטלניות.

אולם הסנגור הצליח להשיג עסקת טיעון והרשעה בהריגה עם עונש מרבי 20 שנה. ההשפלה של עסקת טיעון ותיוג של הריגה גרמו כאב לא יתואר למשפחתו של ולדיסלב. על פי הרפורמה ניתן היה להרשיע את שי אזולאי ברצח מתוך אדישות.

4. נאוה חן ז"ל נדקרה למוות בידי בן זוגה אבנר טווק תפ"ח 13-11-50330 מדינת ישראל נ' טווק

הנאשם דקר את נאוה חן לאחר שלא השלים עם כוונתה להיפרד ממנו. כתב האישום הוגש על רצח אך בגלל הקושי להוכיח את הכוונה להמית מחד, והיעדר עבירת רצח מתוך אדישות מאידך, נאלצה הפרקליטות להסכים להסדר טיעון שלפיו הודה והורשע בהריגה, ונידון ל-18 שנוץ מאסר בפועל.

ב"כ המאשימה טענה כי "מדובר ב"רף הגבוה" של חומרת עבירת ההריגה, והמעשה אף מצוי בקו התפר שבין עבירת ההריגה לעבירת הרצח, ומכאן נובעת עמדת המאשימה להטלת עונש מרבי. בהמשך, היא פירטה את הנתונים המצביעים על החומרה הרבה האופפת את העבירה ונסיבות ביצועה.

הנאשם דקר את נאוה חן דקירה קטלנית בלב לאחר מכן נמלט מהמקום והותיר את המנוחה מדממת. הפגיעה במנוחה תוכננה מראש. קודם לכן התבטא הנאשם בפני חבר שבכוונתו לפגוע במנוחה. הוא הצטייד בסכין, החנה את רכבו לא רחוק מביתה של המנוחה והמתין מספר שעות עד עלות השחר כשבחזקתו הסכין. לאחר מכן חיכה עד שהמנוחה שבה לביתה אחרי שהסיעה את בתה לבית הספר. באותו שלב התפתח ביניהם דין ודברים, ואז דקר הנאשם למוות את המנוחה. ב"כ המאשימה הטעימה, שעבירת הרצח המקורית הומרה לעבירת הריגה – חרף התנגדות בני משפחת המנוחה – לנוכח "הספק הקל" שנותר בנוגע ליסוד הנפשי של עבירת הרצח.

בית המשפט מציין בגזר הדין כי:

"כאשר שבה המנוחה לביתה, התפתח בינה לבין הנאשם דין ודברים, ובאותן נסיבות פצע הנאשם את המנוחה, כאשר הדקירה הקטלנית הייתה בליבה. כאמור, עבירת הרצח הומרה לעבירת הריגה, מכיוון שחייה של המנוחה קופדו על ידי דקירה קטלנית בודדת,

ארגון משפחות נרצחים ונרצחות ע"ר 580482750

ולאחר שהיה בינה לבין הנאשם דין ודברים, והמאשימה באה לכלל מסקנה כי קיים ספק מסוים בנוגע ליסוד הנפשי הנדרש בעבירת הרצח. לצד זה, בשקילת נסיבות האירוע, לרבות העובדה שלדקירה הקטלנית קדם דין ודברים בין בני הזוג, לא ניתן להתעלם מהעובדה שהנאשם המתין למנוחה במהלך שעות רבות, שבחזקתו הסכין, וזאת כדי לפגוע בה".

5. הנער אורגיל מואטי ז"ל נדקר בידי 2 נערים. אחד מהם הועמד לדין בעבירת רצח אך בית המשפט זיכה אותו מעבירת הרצח והרשיע אותו בעבירת הריגה. תפח (מרכז) -05-47874-12 מדינת ישראל נ' פלוני.

בהכרעת הדין מתייחס בית המשפט באופן מפורש לקושי להוכיח את החלטה להמית ומכאן להרשיע ברצח:

"מסקנתי מכל האמור לעיל היא, כי בנסיבות העניין שלפנינו, של דקירה בודדת בבטן בעומק 7 ס"מ, ותוך כדי תנועה, ובשים לב לפסיקתו של בית המשפט העליון בסוגיה זו - לא יהא זה נכון להחיל על הנאשם את חזקת הכוונה, ולקבוע שהוא דקר את אורגיל בכוונה להמיתו; ולכל הפחות, זכאי הנאשם שלא ייקבע כך מחמת הספק.

לפיכך, לא הייתה החלטה להמית, ואין להרשיע את הנאשם בעבירת הרצח.

לעומת זאת, מתקיימים בנאשם כל מרכיבי היסוד הנפשי של עבירת ההריגה, כפי שיובהר להלן.

סעיף 298 לחוק העונשין מגדיר את עבירת ההריגה ללא ציון יסוד נפשי מיוחד. לכן חל עליה הכלל שבסעיף 19 לחוק, שהיסוד הנפשי הנדרש הוא מחשבה פלילית. וסעיף 20(א) לחוק מגדיר מחשבה פלילית כמודעות לטיב המעשה, לנסיבות, ולאפשרות הגרימה של תוצאת המעשה; וכן מוסיף לעניין התוצאה דרישה של כוונה או פיזיות.

בכל הנוגע למרכיבי המודעות הראיתי לעיל, כי הנאשם היה מודע למעשה הדקירה ולנסיבותיה, כמו גם לאפשרות הגרימה של התוצאה הקטלנית.

נותר לבחון את קיומו של המרכיב החפצי-אמוציונאלי ביחס לתוצאה: כוונה או פיזיות.

אף שקבעתי כי יש להחיל בעניינו של הנאשם את חזקת המודעות, וכי הנאשם יוחזק כמי שצפה את התוצאה הקטלנית כתוצאה אפשרית ומסתברת - אין זה בהכרח שצפה את אותה תוצאה כאפשרות קרובה לוודאי. אינני משוכנע במידת הוודאות הנדרשת בפלילים, שניתן להסיק מדקירה בודדת בבטן, ללא נתונים תומכים נוספים, שהתוצאה של מוות היא תוצאה קרובה לוודאי, במובחן מתוצאה אפשרית. וכיוון שמדובר בענייננו בדקירה בודדת בבטן ולא בדקירה בחזה, וכשם שלא ראיתי להחיל את חזקת הכוונה - כך גם אינני סבור, שיש להחיל כאן את הלכת הצפיות בלבושה הסטטוטורי. מצד שני, אין כל ספק בליבי, כי יחסו של הנאשם לאפשרות גרימת מותו של אורגיל בא בגדר "פיזיות", ובדרגת החמורה ביותר.

"פיזיות" מוגדרת בסעיף 20(א)2 לחוק העונשין כאחת משתיים: **אדישות**, שהיא שוויון נפש לאפשרות של גרימת התוצאה; וקלות דעת, שהיא נטילת סיכון בלתי סביר לאפשרות גרימת התוצאה, מתוך תקווה להצליח למונעה.

ואמנם, הנאשם הוכיח בהתנהגותו המאוחרת את יחסו האמיתי לאפשרות מותו של אורגיל: **שוויון נפש מוחלט**. כאשר הנאשם ברח מהסמטה תוך הפקרתו של אורגיל פצוע ושותת דם, וכאשר הוא נמנע מלקרוא למד"א, הראה הנאשם באופן פוזיטיבי, שהוא אדיש לחלוטין לאפשרות מותו של אורגיל. הנאשם גם לא ניצל את ההזדמנות שניתנה לו

ארגון משפחות נרצחים ונרצחות ע"ר 580482750

במשפט, ולא נתן כל הסבר מניח את הדעת להתנהגותו זו, ולו להימנעות מקריאה של עזרה.

בצד דברים אלו מצטרף אני לדברי חברי לעניין מדיניות המאשימה בתיקי המתה מדקירה בודדת, כאשר אין קושי ראייתי למעט הקושי הנגזר מעצם העובדה של דקירה בודדת. **אכן, אין להתעלם מהקושי במצב המשפטי הקיים לעניין עבירת המתה, כפי שציין חברי. ראוי, לטעמי, שיחול שינוי חקיקתי בעניין זה, בין ברוח הצעת החוק הנזכרת בדברי חברי ובין אחרת.** אך לעת הזו, בהינתן המצב המשפטי הקיים, יש להשתדל ולנקוט מדיניות עקבית ומשנה זהירות".

• **אב ביה"ד כב' השופט פינקלשטיין מתייחס בחוות דעתו באופן ספציפי ללאקונה בחוק:**

"עניין אחרון זה מוביל אותי להערה כללית - באשר לדרך הראויה בעת האשמתו של מי שהורג אדם באמצעות דקירת סכין. מותב זה דן בתיקי רצח רבים. רק בחודשים האחרונים הסתיים בפנינו ההליך המשפטי בשני מקרים של דקירה קטלנית בסכין, שבהם הסתפקה המאשימה בהרשעה בעבירה של הריגה, הגם שהדקירה הייתה באבר רגיש מאוד. בשני המקרים מדובר היה בנאשמים מבוגרים, ולא בקטין. בשני המקרים הודיעו ב"כ הצדדים מיוזמתם על הודיית הנאשם בעבירת הריגה במסגרת הסדר טיעון, בלא שנשמעו ראיות כלל.

במקרה האחד מדובר היה נאשם שנטל סכין קצבים בעלת להב באורך של כ-13 ס"מ ודקר את המנוח בצוואר (עומק הדקירה כ-5 ס"מ לפחות). הנאשם ברח מבלי שהזעיק עזרה (תפ"ח 5576-04-14 מדינת ישראל נ' ח'דיירי [פורסם בנבו] 19.3.2015).

המקרה השני הוא מקרה הרצח של נאווה חן (טווק) שצוטט לעיל.

האומנם בענייננו לא מתעורר ספק כזה – ולו ספק "קל"? ההייתה הצדקה שלא ללכת בדרך שהותוותה בפסיקת ביהמ"ש העליון - דווקא לגבי קטין שמהלך מריבה דקר את הקרבן דקירה בודדת בבטנו? בכל הכבוד, אם בשני המקרים שפורטו לעיל סברה המאשימה כי מתקיים ספק לגבי היסוד הנפשי - ודאי שעמדה כזו הייתה צריכה להיות במקרה שלפנינו (וזאת כאמור גם לפי העמדה שהדקירה הקטלנית הייתה בסמטה).

חשוב לדעתי לחדד את המדיניות הנוהגת בנושא רגיש זה, כל עוד לא תוקן חוק העונשין (ראו הצעת חוק העונשין (תיקון מס' 119) (עבירות המתה), התשע"ד-2014). והשוו לדברי הנשיא (בדימו') גרוניס שקרא זה עתה לנקוט "משנה זהירות" בקביעת גדרה של עבירת ההריגה – כל עוד לא תוקן חוק העונשין: דנ"פ 404/13 פלוני נ' מדינת ישראל, [פורסם בנבו] ס' 41 לחוות דעתו (15.4.2015).

מדיניות ברורה בעניין זה גם תמנע ניסיון להפעיל לחצים שונים, שלעולם יתגברו אם המסר שייקלט הוא שאפשר כך ואפשר גם אחרת."

בכבוד רב,

לרה צינמן, יו"ר הארגון
רותי אלדר, עו"ד יועצת משפטית